

Фартушинська Л. І.,

ст. гр. ОДСзм – 11,

Яцишин С.Р.

к.е.н, доцент,

кафедра обліку в державному секторі економіки та сфері послуг,

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ

Розробка і промислове освоєння сучасних комп'ютерних систем і їх програмне забезпечення відкривають широкі можливості для вдосконалення процесів виконання бюджетів різних рівнів.

Важливо провести системний аналіз всіх стадій виконання бюджету, дати тлумачення основним параметрам його виконання і визначити можливості ситуаційного реагування. Це можливо на основі широкого використання сучасних математичних методів, економічних моделей та алгоритмів функціонування складників основ сучасних інформаційних технологій.

Основна мета інформаційних технологій у казначейській системі – створення інформаційного продукту, що дає змогу відобразити діяльність Державної казначейської служби України (ДКСУ), виконання нею функцій. Крім того, важливим напрямом її

діяльності є також формування фінансової звітності про казначейське виконання бюджетів, що забезпечує базу для прийняття управлінських рішень.

Для реалізації цієї мети створюється модель виконання функцій, система формування звітності, організуються системи документообігу і контролю з цим процесом. Остання необхідна для того, щоб утримувати процес у рамках розробленої моделі функціонування казначейства навіть за наявності значних зовнішніх впливів. Для підвищення ефективності управління створюється автоматизована фінансово-інформаційна система управління процесом виконання бюджетів, у якій основним компонентом є комп'ютеризований технологічний контур.

Управління казначейською справою, засноване на використанні комп'ютерних технологій, враховує існуючі у системі казначейства інформаційні потоки та їх призначення. У рамках автоматизованої казначейської системи виконання бюджету можна виділити типові блоки управління. Кожна фаза управління казначейською системою містить низку комплексів завдань, які описуються відповідними математичними моделями. Вирішення цих завдань дає необхідну для цієї фази результуючу інформацію.

Фаза обліку ДКСУ в інформаційній технології необхідна для констатації реального стану параметрів виконання бюджету. Комплекс завдань, які вирішуються на цій стадії, належить, в основному, до функцій бухгалтерського обліку і має такі завдання, як: облік коштів і матеріальних цінностей, облік дохідної і видаткової частини бюджету, облік грошових і розрахункових (протокольних) операцій та ін. Математичні моделі тут досить прості, а результуючою інформацією є бухгалтерські реєстри обліку і звітності, що характеризують стан виконання бюджету. Вихідна інформація фази обліку використовується фазою аналізу, до якої надходить також вихідна інформація фази планування як межа, встановлена бюджетом.

Фаза аналізу ДКСУ в інформаційній технології дає змогу визначити розмір і напрямок відхилень у значеннях параметрів виконання бюджету. На цьому етапі аналізується стан окремих параметрів виконання бюджету щодо заданих значень (розпису). Завдання на цій стадії полягають в аналізі активів і пасивів бюджету, залишків на рахунках, стану матеріальних і фінансових ресурсів організацій та установ. Ці завдання описуються математичними моделями одно і багатофакторного аналізу, аналітичних та оптимізаційних розрахунків. На стадії аналізу в результаті вирішення функціональних задач формуються аналітичні таблиці, графіки і як наслідок – рекомендації з регулювання процесу виконання бюджету. Вихідна інформація цієї фази надходить відповідним законодавчим і виконавчим органам, що, з урахуванням ситуаційних факторів, дає змогу ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення про розміри і напрями використання цих коштів бюджету, аж до його уточнення. У складних ситуаціях у фазі аналізу використовується інформація від інших органів державної влади й управління, якими можуть бути і експерти (досвідчені фахівці-практики), і (за можливості) комп'ютерні експертні системи. Використання на стадії аналізу формалізованих моделей з різноманітними обмеженнями суттєво підвищує обґрунтованість і коректність ухвалення рішень про регулювання процесу виконання бюджету.

Фаза регулювання ДКСУ в інформаційній технології. Для формального опису завдань регулювання застосовують методи і моделі календарного і мережного планування, транспортні моделі й моделі оперативного управління. Результуючою інформацією цієї фази є календарні й мережні графіки корегування процесу виконання бюджету. Комплекси завдань фаз управління казначейським виконанням бюджету мають різний період вирішення та обсяги інформації, що опрацьовується. У фазі планування періодичність найбільша, особливо для завдань перспективного планування (3-5 років), а обсяги інформації, що опрацьовується, найменші, порівняно з іншими фазами. Найбільше інформаційне навантаження припадає на фазу обліку, де деякі завдання вирішуються щодня. Фаза аналізу оперує агрегованішою інформацією і з великим періодом вирішення завдань. У фазі

регулювання номенклатура функціональних завдань суттєво менша, але зважуються вони щодня і на всіх рівнях структурних підрозділів казначейства.

Математичні моделі і методи вирішення функціональних задач тісно переплітаються в різних фазах, тому природно, що алгоритмічне і програмне забезпечення є спільним і становить узагальнену алгоритмічну модель процесу опрацювання даних у виконанні бюджету.

За базову інформаційну технологію вибирають інформаційну технологію ДКСУ, орієнтовану на певну сферу застосування.

Усі інформаційні потоки ДКСУ поділяються на дві великі групи: грошові і не грошові (інформаційні).

Грошові інформаційні потоки поділяються на такі підгрупи:

- А) грошові інформаційні потоки за доходами бюджетів усіх рівнів;
- Б) грошові інформаційні потоки за видатками бюджетів усіх рівнів;

Не грошові інформаційні потоки поділяються на такі підгрупи:

- нормативно-довідкова інформація;
- планові показники;
- зобов'язання;
- звіти про виконання бюджетів усіх рівнів.

Рух цих потоків реалізовано в автоматизованій системі «Казна». Автоматизована система казначейського виконання бюджету (АС «Казна») складається з двох підсистем:

1) Автоматизованої підсистеми операційного дня банку (ОДЕ) (розрахункової палати – РП) з автоматизованим модулем обліку та виконання бюджетів усіх рівнів за доходами (АС «Казна-Доходи»).

2) Автоматизованої підсистеми виконання бюджету за видатками бюджетів усіх рівнів (АС «Казна-Видатки»).

Перевагами використання казначейського обслуговування бюджетних коштів є:

- а) зменшення часу перерахування доходів мінімум на операційний день;
- б) немає необхідності контролювати своєчасність перерахування бюджетних коштів уповноваженими банками;
- в) отримання даних про доходи області з заключної виписки обласного управління, тому немає необхідності збирати й опрацьовувати форми від районних відділень, відповідно, знімається звітність банків перед відділеннями казначейства;
- г) спрощення взаємовідносин з Державною фіскальною службою, ліквідація суб'єктивного чинника;
- г) концентрація бюджетних коштів на рахунках одного державного банку;
- д) можливість оперативного контролю за надходженням бюджетних коштів та управління цими коштами в режимі реального часу;
- е) формування оперативної звітності про виконання державного та місцевих бюджетів за доходами.

На сьогодні ДКСУ має майже досконалу технологію збору та обліку податків від платників у режимі реального часу. Головним досягненням ДКСУ як системи є формування та одержання звітності всіма зацікавленими сторонами у виконанні доходної частини бюджетів. При цьому вся звітність носить об'єктивний, достовірний та своєчасний характер.

Список використаних джерел

1. Петрашко П.Г., Чечуліна О.О., Александров В.Т., Булгакова С.Р., Орденський К.М., Назарчук О.І., Сушко Н.І. Казначейська справа. У 2-х т. – Т. 1. - Київ: НВП „ АВТ ”, 2004. – 496с. (Інтегрований посібник).
2. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч. пос. – Житомир: Знання – Прес, 2004. – 349 с.

**Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»,**

30 червня 2017 року, м. Тернопіль

3. Лучко М. Р., Адамик О. В. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: Навчальний посібник / М. Р. Лучко, О. В. Адамик. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 252 с. Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/10116>.
4. Лучко, М. Р., Хорунжак, Н.М. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, Н.М. Хорунжак Н. Г. – Тернопіль: Видавець Стародубець В.О. 2002. –178 с.
5. Яцишин, С. Р. Інформаційні потоки системи бухгалтерського обліку в управлінні підприємством / Світлана Яцишин // Актуальні проблеми розвитку економіки в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [Тернопіль – Чортків, 26-27 квітня 2012 р.] – Чортків, 2012. – С. 381-383. Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/17096>.
6. Хорунжак, Н. М. Модернізація системи обліку бюджетних установ на основі комп'ютерних технологій: умови та принципи / Н. М. Хорунжак // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №3 (20). – С. 251–256. Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/16276>.